

5. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : У 3 кн. Кн. 2: Кримінологічна характеристика та запобігання вчиненню окремих видів злочинів / А.П. Закалюк. К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 712 с.

6. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-359-3-50>

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В СФЕРІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Лагода Катерина Олександрівна

*кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри теорії та історії держави і права
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова
м. Миколаїв, Україна,
суддя*

*Приморського районного суду м. Одеси
м. Одеса, Україна*

У сучасному світі захист прав людини в сфері кримінального права та процесу стає предметом розгортальних дискусій, як у теоретичному, так і у практичному аспектах. Конституційно-правові гарантії особистих прав та свобод, визначені законодавством, не завжди взаємодіють гармонійно з вимогами кримінального правосуддя. Підвищена увага до цієї проблематики виокремлюється в контексті розвитку правової доктрини та практики, обумовлюючи необхідність аналізу та вдосконалення механізмів захисту прав людини під час кримінального переслідування.

У сучасному юридичному контексті проблема захисту прав людини в сфері кримінального права виявляється однією з ключових викликів. Розмаїття правових систем із різних країн світу породжує різноманітні тлумачення та підходи до забезпечення індивідуальних прав та свобод особи в контексті кримінальних справ. Зокрема, велика різниця у практиці захисту прав людини спостерігається в контексті кримінального процесу різних країн, де правові норми та стандарти інтерпретуються залежно від особливостей культур, історій та правових традицій. Міжнародні конвенції, такі як Конвенція про захист прав людини і основоположних

свобод, надають загальні рамки, але їхнє виконання залишається відкритим для національних інтерпретацій.

Однією з суттєвих проблем сучасної ситуації є недостатня єдність в застосуванні принципів справедливості та захисту прав під час розгляду кримінальних справ. Різні країни можуть володіти різними рівнями гарантій, що може породжувати сумніви у справедливості та об'єктивності кримінальних процесів [4].

В сучасному контексті кримінального права, практика захисту прав людини стикається з рядом важливих проблем, які визначають ефективність та справедливість кримінального судочинства. Ці проблеми стосуються як самого процесу захисту, так і забезпечення доступу до правосуддя, а також етичних аспектів поведінки учасників кримінального процесу. Однією з головних проблем є визначення статусу та допустимості в судовому процесі доказів, отриманих незаконно. Недатна єдність в судовій практиці та розбіжності в національних законодавствах можуть призводити до ситуацій, коли порушення прав обвинуваченого признаються судом без належного врахування контексту отримання доказів [5]. Нерівний доступ до правової допомоги є серйозною проблемою, яка порушує принципи рівності та справедливості. Недатна фінансова підтримка для обвинувачених та недостатнє забезпечення якісною правовою допомогою ставлять осіб у відносини нерівності перед законом [2]. Система кримінального правосуддя часто стикається з проблемами визначення справжньої вини та обґрунтованості покарань. Нерідко рішення суду базується на нестабільних або недостатньо обґрунтованих доказах, що порушує принципи справедливості та може призводити до неправомірних вироків. Моральні та етичні питання стосовно поведінки адвокатів, прокурорів, суддів та інших учасників кримінального процесу впливають на його легітимність та довіру до правосуддя. Конфлікти інтересів, корупційні практики та неетична поведінка можуть підірвати засади справедливості та захисту прав людини [1].

У контексті сучасних викликів кримінального права та процесу необхідно активно вдосконалювати механізми захисту прав людини, забезпечуючи ефективність правосуддя та збереження основних принципів справедливості. Отже, необхідно вдосконалити національне законодавство для узгодження його з міжнародними стандартами захисту прав людини. Уніфікація підходів та створення єдиних норм, які гарантують права обвинуваченого та потерпілого, дозволить покращити компетентність судової практики. Міжнародні організації повинні взяти на себе активну роль у забезпеченні захисту прав людини в сфері кримінального права. Здійснення моніторингу, надання правової експертизи та розробка рекомендацій допомагатимуть у підвищенні ефективності національних систем.

Необхідно реформувати систему надання правової допомоги, забезпечуючи доступність та якість юридичної допомоги для всіх. Фінансова підтримка та гарантії якості послуг можуть вирішити проблеми

нерівності в цьому аспекті. У вирішенні цього питання також може бути корисною освіта громадянськості та підвищення юридичної грамотності. Вони можуть допомогти в створенні обізнаного суспільства, яке здатне вимагати дотримання прав та гарантій у сфері кримінального правосуддя.

Аналіз сучасних прикладів кращої практики в галузі захисту прав людини в кримінальному праві дозволяє виділити ключові елементи та інновації, які можуть слугувати моделями для інших юрисдикцій та сприяти покращенню справедливості та ефективності кримінального правосуддя.

Естонія впровадила інноваційну систему відкритого доступу до судової інформації, що сприяє забезпеченню прозорості та відкритості судових процесів. Громадськість має можливість в реальному часі слідкувати за ходом розгляду справ, отримувати доступ до судових рішень та обґрунтувань, що забезпечує високий рівень відкритості та довіри до судової системи [3].

Канада успішно використовує альтернативні методи вирішення конфліктів, такі як медіація та посередництво. Це допомагає розвантажити судову систему, сприяє швидкому вирішенню справ та забезпечує більш індивідуалізований та гуманний підхід до вирішення кримінальних питань [6].

Дослідження сучасного стану захисту прав людини в сфері кримінального права та процесу свідчить про необхідність системних та комплексних заходів для покращення ефективності та справедливості кримінального правосуддя. Незважаючи на існуючі проблеми, ряд прикладів кращої практики свідчить про те, що досягнення високого рівня захисту прав людини є реальним завданням.

Важливим елементом в удосконаленні захисту є узгодження національного законодавства з міжнародними стандартами, що дозволить вирішувати розбіжності та створювати єдиночасні, чіткі правові принципи для всіх учасників кримінального процесу.

Література:

1. Гуртієва Л. М., Капліна О. В., Лапкін А. В., Мазур М. Р., Слюсарчук Х. Р. Етика прокурора, судді, слідчого: навчальний посібник. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. 284 с. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.24746>
2. Кучинська О. А. Зміст принципу справедливості в кримінальному судочинстві України. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2011. № 1(3). С. 1–12. URL: <https://lj.oa.edu.ua/articles/2011/n1/11koaksu.pdf>
3. Представники верховних судів України та Естонії обговорили впровадження новітніх технологій у роботу суду. Судова влада України. 2022. URL: <https://ck.arbitr.gov.ua/archive/1259032/>

4. Тертишник В.М. Гарантії істини та захисту прав і свобод людини в кримінальному процесі: Монографія. Дніпро, 2002. 432 с. URL: <http://212.1.86.13/jspui/handle/123456789/3900>

5. Тертишник В.М. Гарантії прав і свобод людини та забезпечення встановлення істини в кримінальному процесі України: автор. дис. на здоб. наук. ступ. докт. юр. наук: 12.00.09. Дніпро, 2009. С. 40. URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21CO M=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2009/09tvmkpu.zip

6. Шеремет А.М. Досвід зарубіжних країн щодо впровадження медіації та можливість його застосування в Україні. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2019. № 2(20). С. 1–15. URL: <https://lj.oa.edu.ua/articles/2019/n2/19samzvu.pdf>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-359-3-51>

ПРОБЛЕМИ ДОТРИМАННЯ РЕЖИМУ У СЛІДЧИХ ІЗОЛЯТОРАХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Мажников Ігор Сергійович

*аспірант кафедри кримінального, кримінально-виконавчого права
та кримінології*

Пенітенціарної академії України

Науковий керівник: Триньова Яна Олегівна

доктор юридичних наук, доцент,

академік Української академії наук,

*професор кафедри кримінального, кримінально-виконавчого права
та кримінології*

Пенітенціарної академії України

м. Чернігів, Україна

В умовах введення воєнного стану в Україні, відповідно до Указу Президента України про введення воєнного стану в Україні від 24 лютого 2022 р. № 64/2022 [1], однією із нагальних проблем є забезпечення виконання режиму в слідчих ізоляторах (СІЗО) та підтримання належного оперативного стану в них.

Згідно статті 7 закону України «Про попереднє ув'язнення» від 30 червня 1993 року № 3352-ХІІ, поняття режиму в СІЗО визначається як порядок і умови тримання осіб, взятих під варту, та нагляду за ними з метою забезпечення попереднього ув'язнення, що встановлюється цим